

Bayâtî Arabân Saz Semâîsi

Ney

Müzikolog Neyzen Râuf Yektâ

Usûlü : Aksak Semâî [10 / 8]

1 . H a n e / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

T e s l i m / (Mülazime)

S O N / (Temmet)

2 . H a n e / (Hane-i Sani)

3 . H a n e / (Hane-i Salis)

4 . H a n e / (Hane-i Rabi) / Y ü r ü k S e m a i

Müzikolog

Râuf Yektâ

[1871 - 1935]

Rauf Yekta Bey 27 Mart 1871'de İstanbul'un Aksaray semtinde doğdu. Babası Ahmed Ârif Bey, kaptanıderya Ağa Hüseyin Paşa'nın torunu Hüseyin Hüsnü Bey'in soyundan gelir. Annesi İkbâl hanım'ın sülâlesi ise Damad İbrahim Paşa'ya kadar uzanır. İlk öğrenimine Simkeşhâne okulunda başladı; sonra Mahmudiye Rüştîye'sine devam etti. Burayı birincilikle bitirdikten sonra 'Yüksek Lisan Mektebi' ne kaydoldu. Bu dört yıllık okuldan üstün bir başarı ile ve çok iyi Fransızca öğrenerek mezun oldu. Bir yandan da özel dersler alarak Arapça ve Farsça'ya çalışıyor, 'Tasavvuf' u inceliyordu. Çok genç yaşından itibaren bu konularda derin bilgiler elde etmişti. Diğer yandan ses fizigine merak ederek yakın akrabası ve o dönemin ünlü matematikçisi Salih Zeki Bey'den fizik ve matematik öğrenerek mûsikinin bilimsel yönüne ilk adımını atmış oldu. Durup dinlenmeden çalışıyor, her konuda bilgi toplayarak kültürünü zenginleştiriyordu. Boş zamanlarında hattat Nasuhî Efendi'den 'Divanî' türü yazı yazmasını öğrendi. Asıl adı Mehmed Rauf iken, hocası 'İcazet'ini alırken 'Yekta' mahlasını eklemişti.

1888'de yani onyediyi yaşında Kulekapısı Mevlevihânesi şeyhi Ataullah Efendi'ye intisab etti. Bu arada şeyhinin teşviki ile eski Arapça bir edvâr kitabını inceleyerek bilimsel çalışmalara başladı. Haftada birgün de, Perşembe günleri, Yenikapı Mevlevihânesi şeyhi Celâleddin Efendi'nin derslerine devam ediyordu. Bir gün Celâleddin Efendi'ye, Ataullah Efendi ile inceledikleri eserden ve bunun mahiyetinden söz etmişti. Bunun üzerine Celâleddin Efendi incelemekte olduğu başka bir kitabı gösterdi. Böylece birbirinden habersiz olarak inceleme yapan bu iki din adamının çalışmalarının birleştirilmesine Rauf Yekta Bey neden olmuştu. Bundan sonra üçlü bir araştırma yoluyla bu gibi eserler tozlu raflardan indirilerek nazariyat çalışmalarında ilk adımlar atılmış oldu. Diğer yandan İstanbul kütüphanelerini dolaşır, eski yazma eserleri tesbit eder, sahaflar çarşısında değerli yazma eserleri toplar, Avrupa'da yayınlanmış kitap ve dergileri getirterek yorulmak bilmez bir gayretle tetkik ederdi

Memuriyete ilk girişi 1883 yılına rastlar, Divan-i Humayun Hariciye Kalemî mümeyyizliği'ne devam ederken babası öldü. Memuriyet hayatını aynı yerde tamamlayarak Divan-ı Humayûn Beğlikçi Kalemî'nden 1922 yılında emekli oldu. Bundan sonra çalışmalarını bütünü ile mûsikimizin araştırılmasına yöneltti. Darülelhan'ın kurucuları arasına girdi; öğrenime açılışından itibaren 'Türk Mûsikisi Nazariyatı ve tarihi' okuttu. Bu görevi Darülelhan'da Türk Mûsikisi'nin yasaklanma tarihi olan 1927 yılına kadar sürdü. Daha sonra bu öğretim kurumunda 'Tertip ve Tasnif Heyeti'ne başkanlık etti. Dr.Nazmi Özalp 'Türk Musikisi Tarihi'

Aksak Sema i Usûlü

*) On zamanlı altı vurgulu Türk musikisinde çok kullanılmış usûllerimizdendir.

*) Aksak usulünden bir fazla zamanı (KE) vurgusuna ilave edilerek (KÂ) vurgusuna dönüştürülmesinden ibarettir. Dini musikimizde Mevlevî ayinerindeki saz bölümlerinden (çok kısa) başka yerde kullanıldığı görülmemiştir. Bütün saz semaileri (dördüncü haneler hariç) bu usûlle bestelenmiştir. Klasik faslımızın bestelerden sonra okunan sözlü eser olan Ağır Semailer'in çoğu bu usûlle bestelenmiştir

*) 10/16 rakkamı ile gösterilen mertebesine CURCUNA usûlü denir. Curcuna usûlü ismini alan DÜM(5) - TE (2) - KA (3) kalıbında kullanılmıştır.

*) İkinci mertebesine AKSAK SEMAİ, üçüncü mertebesine AĞIR AKSAK SEMAİ denir. İki değişik Türk Akseğânının birleşmesinden meydana gelmiştir.

Aksak Sema i Darb Usûlü

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 3 . Darb : (Ka-A) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

Türk Musikisi Nazariyatı ve Usûlleri-Kudüm Velvelleri - İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]

Usûl

Türk Musikisinde, eşit sayıda, muhtelif vuruşlardan meydana gelmiş kalıplara "Usul" denir. Bu vuruşlar düzenli bir tempo ile aksamadan eser bitene kadar icra edilir.

Usul değeri portede, donanıma yazılır ve sol anahtarından sonraki arıza işaretlerinin hemen sağında yer alır.

Türk Musikisinde usullerin klasik icrası; sağ elin sağ dize, sol elin sol dize vurulmasıyla belirtilir.

Usulün vurulmasına daima sağ el ile başlanır. Birinci vuruş kuvvetli olarak vurulur.

Usuller, birbirine paralel çizilen iki yatay çizgi üzerine yazılan notalarla belirtilir. Üst taraftaki çizgi sağ eli, alt taraftaki çizgi sol eli gösterir. Usulün çizildiği çizginin sol tarafına "usulün kıymeti"ni ve "usulün zamanı"nı gösteren sayılar yazılır. Üst tarafa yazılan sayı usulün kıymetini, alt tarafa yazılan sayı ise usulün zamanını gösterir. Türk Musikisinde kullanılan usuller şu kelimelerle ifade edilir; Düm, Tek, Te-ke, Te-ek, Te-ka, Ta-hek.

Bunların anlamlarını da kısaca belirttikten sonra Türk Musikisinde kullanılan usulleri incelemeye başlayalım. Düm: Sağ elle sağ diz üzerine vurularak gösterilen kuvvetli zamanı belirtir. Tek: Sol elle sol diz üzerine vurularak gösterilen hafif zamanı belirtir. Te-ke: Birbirine eşit iki zamanı gösterir. Sağ ve sol el birbiri ardınca dizler üzerine vurularak icra edilir. Te-ek: Sol elin sol diz üzerine iki vuruş kıymetinde vurulacağını belirtir. Te-ka: Bir kısa ve ardından bir uzun zamanı belirtir. Sağ el kısa, sol el uzun zamanda icra edilecek demektir. Ta-hek: "Ta" hecesinde iki el birlikte havaya kalkar. "Hek" hecesinde yine iki el birlikte vurulur.

Usuller, "Basit Usuller" ve "Birleşik Usuller" olmak üzere ikiye ayrılır. İki tane basit usul vardır. Bunlar; iki zamanlı ve üç zamanlı usullerdir.